

Riff

20. YÜZYILDA POPÜLER MÜZİK

Yazan ve Derleyen
MANSUR FORUTAN

MANSUR FORUTAN 60'ların sonunda doğdu, 70'lerde gözlüklü bir velet ve mahalle maçı organizatörüydü. Daha o yıllarda La Fontaine'in Ağustos Böceği'ni örnek aldı. 80'lerde eğitimini zar zor tamamladı. İlk Walkman ve elektrogitarını bu yıllarda temin etti. 90'larda medya sektöründe dergiler yayımladı, yazılar yazdı. Yeni binyıla geçildiğinde CD koleksiyonunu MP3 formatına dönüştürerek dijital dönüşümünü gerçekleştirdi. Halen insanlığa gündüzleri bir semt abisi olarak, akşamları da iki bölüm dizi izleyerek hizmet ediyor.

Riff (Ing.): Bir şarkının veya eserin ruhunu taşıyan, akılda kalıcı, tekrarlanan kısa ve enerjik müzik cümlesidir. Şarkının imzasıdır.

RİFF

20. Yüzyılda Popüler Müzik

Yazan: Mansur Forutan

Editör: Erkan Aktuğ

Yayın hakları: © 2026 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Mart 2026 / ISBN 978-625-8593-14-3

Sertifika no: 44919

Kapak ve sayfa tasarımı: Mansur Forutan, Taylan Polat

Baskı: Optimum Basım

Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. NO:51/1

34295 K.Çekmece/İSTANBUL

T: +90 212 463 71 25

Sertifika No: 41707

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Riff

20. YÜZYILDA POPÜLER MÜZİK

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Yazan ve Derleyen

MANSUR FORUTAN

1975-95 Suadiye mahalle ve 1980-87 Robert Kolej okul arkadaşlarıma...

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Okura notlar

- 1- Grup ve müzisyen tanıtımlarındaki tarih, kariyer başlangıç tarihlerini ifade eder.
- 2- Albüm satış verileri; RIAA (Recording Industry Association of America), BBC ve Billboard arşivleri, BestSellingAlbums.org ile sanatçıların resmi biyografilerinden elde edilmiştir. Farklı kaynaklar farklı rakamlar verebilir, sıkıntı yapmayın.
- 3- İkonik albümler seçkisi, endüstrinin soğuk satış verileriyle değil, bir plak koleksiyonerinin vazgeçilmezler süzgeciyle damıtılmış; objektif tarihe atılmış sübjektif bir imzadır. Favori plaklarınız yoksa galeyana gelmeyin.
- 4- Yüzlerce isim, onlarca "John" ve "Michael", sayısız albüm adı, görsel ve teknik detay... Kitabı kurgularken tüm dikkatimize rağmen bir yerlerde detone olmuş, bir ismi veya tarihi yanlış notalamış olabiliriz, anlayışlı olun.

Elvis'ten önce hiçbir şey yoktu.

JOHN LENNON

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

İÇİNDEKİLER

1950'ler

- Savaş Bitti: Huzurlarınızda Yeni Dünya Düzeni **14**
Vaziyet Alın! Sert Bir Cisim Bize Doğru Yaklaşıyor **22**
Değişimin İlk Adımları: Şehirler, Elektrogitarlar, Tanrılar ve Mucitler **34**
50'lerin Olmazsa Olmaz 87 İkonik Hiti **42**
Dünyanın Kalbi İlk Kez 4/4'Lük Attı **48**

1960'lar

- Dünya Kaynayan Kazan ve Artık Hiçbir Şey Eskisi Gibi Değil **52**
İsyan, İcat, İnfilak: Türlerin Doğuşu **62**
Havadan Karadan Denizden... 1964 BİRİNCİ İNGİLİZ İSTİLASI **66**
Taşrada İtiaatsızlık Öyküleri: FOLK ROCK **72**
Soul ve R&B'nin Yıldızları: MOTOWN **76**
Yükselen Kafalar: CAZ **80**
Olmasaydı Olmazdık: KASETLER **84**
Gençlerin Nabızı: Medyanın Ritmi **93**
60'ların Olmazsa Olmaz İkonik Albümleri **96**

1970'ler

- "Ben Benim!" Deme Zamanı ve O "Ayrı Telden Çalanlar" **110**
Tanrılar Sert Sever: HARD & HEAVY ROCK **116**
Uzun Metrajlı ve Karmaşık: PROGRESSIVE ROCK **128**
İtibarı Asla Bozma: GLAM ROCK **136**
Coğrafya Kaderdir: SOUTHERN ROCK **144**
Üç Akor Yeter! PUNK **152**
Entelektüel Sesler: NEW WAVE **162**
Baslar İnsanlık İçin Çalışıyor: FUNK **168**
Ritmin İhtişamı ve Sabaha Kadar Dans: DISCO **176**
Pürüzsüz Ritimler ve Orkestral Zenginlik: PHILADELPHIA SOUL **184**
Genişleyen Sesler ve Küresel Süperstarlar: POP **190**
Analog Filozoflar İş Başında: ALMANYA **200**
Çok Uzaklardan, Aşağılardan: AVUSTRALYA **202**
Müzik, Moda ve Konfor: FRANSA **203**
Ses Doğudan Yükselir: JAPONYA **206**
Müziği Yanında Taşıma Devrimi: SONY WALKMAN **209**
70'lerin Olmazsa Olmaz İkonik Albümleri **212**

1980'ler

- Bitmek Bilmeyen "Büyük" Değişimler: İDEOLOJİ SAVAŞLARININ SON SAHNESİ **232**
- Pop Müziğin Altın Çağı: MEGA İKONLARI **246**
- Dijital Dans Pistleri ve Parlak İmajlar: SYNTH-POP NEW ROMANTICISM NEW WAVE **252**
- Hem Estetik, Hem Enerjik: NEW WAVE **260**
- Gösteriş, Güç ve O Saçlarla Nasıl Ol'cak?: HARD ROCK VE HAIR METAL **264**
- Hızın ve Karanlığın Hizmetinde: HEAVY METAL **274**
- Cehennem'in Kara Sesi: THRASH SPEED POWER DEATH BLACK DOOM **280**
- Üç Akor Yetmeyince: POST-PUNK **288**
- Siyah Romantizm: GOTH ROCK **290**
- Ana Akım Öncesi Son Çıkış: COLLEGE ROCK **292**
- Dijital ve Rock'ın Füzyonu: ELECTRONIC ROCK **298**
- Rock'ın Yüksek Lisansı: PROGRESSIVE ROCK **304**
- Merkez Üssü Akdeniz: ITALO DISCO **308**
- Büyük, Pahalı ve Cılalı: WEST COAST, AOR VE YACHT ROCK **310**
- İki Şehir, Tek Ritim: HOUSE VE HIP-HOP **316**
- Nezaket ve Vokalin Gücü: R&B-SOUL **322**
- Rastalı Rahat İsyan: REGGAE VE SKA REVIVAL **330**
11. Emir: Gitar Çal: SHREDDING **338**
- Video İzleme Ayinleri: MUSIC TELEVISION **349**
- 80'lerin Olmazsa Olmaz İkonik Albümleri **354**

1990'lar

- Sonun Gürültülü Başlangıcı: YENİ MİLENYUMA GEÇİŞİN SARSINTILARI **378**
- Şöhret? Hayır, Teşekkürler: GRUNGE **392**
- Siyah Adamın Siyah Adamla İmtihanı: HIP-HOP **402**
- Yeraltından Küresel Yükseliş: EDM **408**
- Yoldan Çıkan Ana Akım: POP VE R&B **414**
- Grunge'ın Gölgesindeki Güç: HARD, METAL VE INDUSTRIAL ROCK **420**
- Grunge Karşısı Eylemler: BRIT-POP, DANCE-POP, VOCAL HOUSE **426**
- 90'ların Olmazsa Olmaz İkonik Albümleri **436**

- Son Perde **454**
- Pop Müzik Zaman Çizelgesi **456**
- Popfograf **458**
- Rock'n Roll Aile Ağacı **460**
- New Wave Periodic Tablo **462**
- Riff Mixtape 1950-1999 **464**
- 50 Unutulmaz Film **468**
- 50 Unutulmaz Kitap **474**
- Quiz **482**

Her şey 2025 Mart ayında, bir eskici arabasında gözüme takılan dev dergi yığınıyla başladı. 70'ler, 80'ler ve biraz da 90'lardan kalma, kapakları solmuş ama hâlâ o mürekkep ve toz karışımı kokusunu koruyan yüzlerce yerli-yabancı müzik dergisi... Önce birkaçını elime aldım, sonra hepsini. Kurtarılmayı bekliyorlardı. O an farkında değildim ama muhtemelen o üç tekerli araba, bu kitabın ilk sayfasıydı.

Aslında kaseti epey geriye sarmak gerekiyor. Yağmurlu bir kış gününde, evde yalnızken, plak yığınının arasından rasgele mi seçtim, yoksa kapağındaki o grafik tasarımın hipnotik etkisine mi kapıldım, bilmiyorum. Seçtiğim Status Quo'nun *On The Level* albümünü pikaba yerleştirdiğimde 9-10 yaşlarındaydım ve pikabın nasıl çalıştığını içgüdüsel olarak biliyordum. O anın sesi ve hissi hâlâ kulaklarımda, ruhumda. Tek kelimeyle anlatmak gerekirse bu bir tür büyüydü. Büyülenmişim.

O an, bu kişisel kozmik modelimin "büyük patlama"sıydı. Sanki uzay boşluğuna yaka paça fırlatılmıştım. Artık günün, hatta hayatın büyük bir bölümünü bu boyutta geçirmek istediğimi anlamam uzun sürmedi. Üstelik yalnız da değildim; aksine, oldukça kalabalıktık. Kitle ikiye ayrılmıştı. Bir yanda benim gibi büyülenmişler, öte yanda da büyücüler. Renkli, gürültülü, yaratıcı bir kitle...

Evet, belki olan bitene oldukça uzaktık. Bu bir Anglo-Amerikan masalıydı ve biz epey Doğu'da kalmıştık. Halimiz "ya üç kuruş eksik, ya bir gün geç" endeksinde zirvede seyreliyordu ama antenlerimiz galaktik hassasiyeteydi. Evrende-

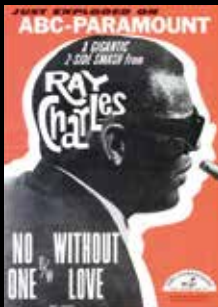
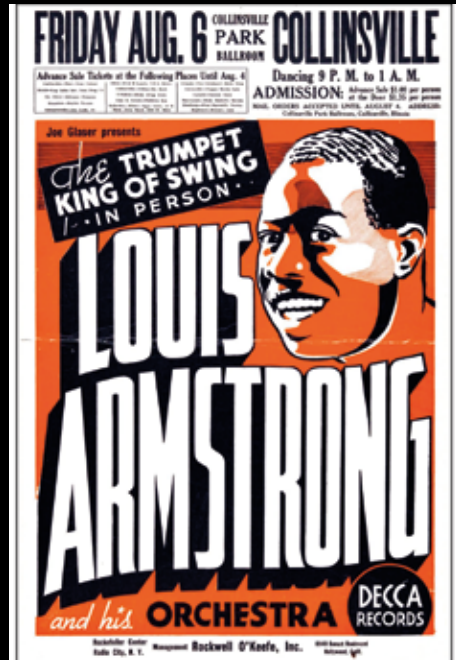
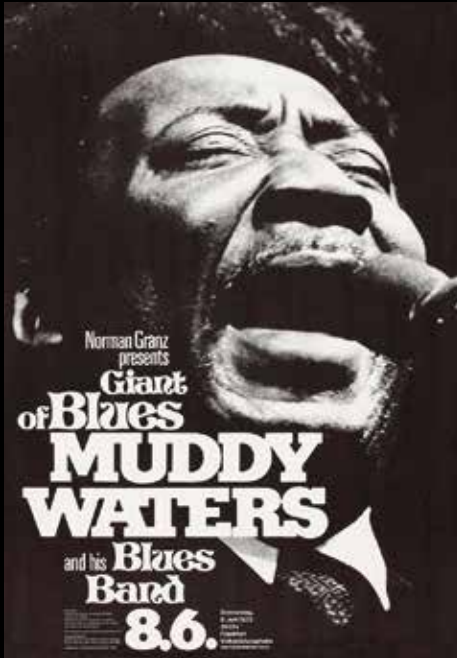
ki her türlü ses sinyali algılayabiliyorduk. Geç ulaşmasının bir önemi de yoktu, çünkü acelemiz yoktu. Sabırlıydık. İsmarlanan bir plak için aylarca, bir karışık kaset doldurtmak için haftalarca beklemek sıradandı. Bir VHS kasete kaydedilmiş, milyonlarca kez izlenmiş ve kopyalanmış, artık lime lime olmuş bantlardan konser izlerken mekânın sahibiyiz sanırdık. Az, hiç bu kadar çok olmamıştı. Kasetler, plaklar, dergiler elden ele dolaşır, çoğaltılır ve hiçbir ruh aç kalmazdı.

Müziğin sadece bir ses değil, ele alınan, elle tutulan ve yine elden ele gezinen fiziksel bir nesne olduğu o yıllarda, bir albüme sahip olmak mülkiyet meselesi değil, boyut değişimiydi. Plak kabındaki o hafif karton aşınması ya da kasetin içindeki o el yazısı şarkı listesi, bir aidiyetin kanıtıydı. Bizler, o zamanın kısıtlı imkânları içinde, radyo dalgalarının arasından süzülen bir melodiyi yakalamaya çalışan mutlu sefillerdik. Bir şarkıyı ilk kez duymak ile ona sahip olmak arasındaki o sancılı ama tatlı bekleyiş, bugünün “tek tıkla ulaşılabilir” dünyasında artık unutulmuş kadim bir duygu. O sabır, müziği sadece bir tür organize sesler bileşeni olmaktan çıkartıp iliklerimize işleyen bir yaşam biçimine dönüştürdü.

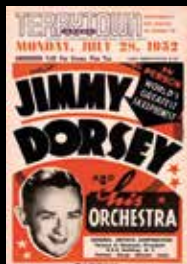
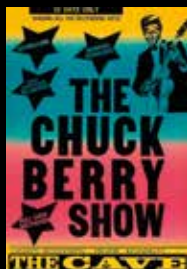
Bu süreçte sadece sesleri değil, sessizliği de biriktirdik. İki şarkı arasındaki o kısa boşluğun, iğnenin plağa ilk değdiği andaki o analog homurtunun ve kayda geçmeden kasetin başındaki o şeffaf bandın geçmesini beklerken tutulan saniyelerin birer anlamı vardı. Her bir albüm kapağı, bizi bu coğrafyadan alıp binlerce kilometre ötedeki dumanlı stüdyolara, neon ışıklı sahnelerle ya da puslu sokaklara taşıyan birer kapsüldü. Dergileri sayfalarındaki yüzler, hiç görmediğimiz ama seslerini duyduğumuz abilerimiz-ablalarımızdı. Hayat, yeni bulunan bir güneş sistemi. Radyolar, plaklar, gitarlar, synthesizer’lar, davullar, amfiler, müzik setleri, posterler, dergiler, kitaplar, tv programları, klipler, müzisyenler ve gruplar da güneşiydi, gezegeniydi, uydusuydu.

Bu kitap aslında yazılmadı; daha çok, yıllar boyunca zihnimde biriken tüm o bilgi, görüntü ve seslerin kendi özgür iradeleriyle dışarı fırlaması sonucu kendi kendine oluştu. Ne bir planım vardı, ne bir hedefim ne de bir yayın takvimim. Bu sadece birikmiş bir hafıza, bir yığın dergi, bilgi, belge ve kendini dışarı atmaya çalışan, kendi çapında 50 yıllık bir popüler müzik hikâyesiydi... Plaktan kasete, kasetten CD’ye, oradan dijital dosyalara uzanan bir melodram.

Elbette bu hikâyenin tamamı değil. Buradaki birkaç yüz sayfa, olan bitenin ancak küçük bir kesiti ve bana denk gelen kısmı. Bu bir teşekkür aslında. O gürültüyü çıkaran herkese, dinlemeye sabreden herkese ve bir gün bir şarkıda tesadüfen geçmişin seslerine rastlayan herkese.

- 1951 – Alan Freed, “Rock and Roll” terimini radyoda popülerleştirdi.
- 1952 – İlk UK Singles Chart yayımlandı (NME dergisi).
- 1954 – Elvis Presley, Sun Records’ta ilk kaydını yaptı: *That’s All Right*
- 1956 – Elvis Presley, TV’de *Ed Sullivan Show*’a çıkıp 60 milyon izleyiciye ulaştı.
- 1957 – Beatles üyeleri John Lennon ve Paul McCartney Liverpool’da tanıştı.
- 1958 – İlk stereo Pop plakları piyasaya sürüldü.

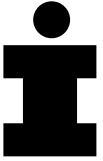

ROCK

Savaş Bitti

HUZURLARINIZDA

YENİ DÜNYA DÜZENİ

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Amerika'nın altın çağı başladı. Savaşın yıkıcı etkilerinden uzak kalan Amerika, devasa ekonomik bir patlamaya sahne oldu. Üretim artmış, işsizlik azalmış ve orta sınıfın refah seviyesi belki de kayıtlı insalık tarihinde hiç olmadığı kadar yükselme eğilimine girmişti. Bu yükselişin nedenlerine göz atmakta fayda var. Zira bir sonraki 50 yıl bu nedenler etrafında şekillenecekti.

Bir imparatorluğun yükselebilmesi için bir diğerinin yıkılması gerek. İkinci Dünya Savaşı sonrasında da bu oldu. İngiliz, Alman ve Japon imparatorlukları yıkılırken, ABD ve Sovyetler Birliği'nin yükselme zamanı gelmişti. Avrupa, Kuzey Afrika, Asya Pasifik, Ortadoğu yerle bir olmuşken, ABD coğrafi konumu nedeniyle onarması onlarca yıl sürecek devasa yıkımlara maruz kalmamıştı.

Üstelik savaş makinesini besleyen ABD'nin dev sanayisi bir gecede tank, top, tüfek, mermi yerine otomobil, dayanıklı tüketim ürünleri, gıda, tekstil, neredeyse her sektörde devasa bir üretime geçmişti. Buna bir de savaş yıllarında kendine güvenli liman arayan kıta Avrupa'sındaki altınların da Amerika'ya taşınması muazzam bir sermaye gücü oluşturmuştu.

Artık dünyanın en azından yarısı, bir Anglo-Amerikan etki alanına girmek üzereydi.

Peki daha başka neler oluyordu?

1950'ler boyunca insanlık, İkinci Dünya Savaşı'nın yaralarını sarmaya devam etti.

Bu dönemde dünya nüfusu 2,5 milyardan 3 milyara fırladı ve "baby boomer" kuşağı ortaya çıktı. Boomer'lar, iyisi ve kötüsüyle kendilerinden sonraki 50 yılın nasıl yaşanacağını belirlediler.

İlk modern yaşam tarzı ve modern aile şablonunu oluşturdular.

Ay'a gittiler, modern bilgisayar, interneti ve Rock'n Roll'u keşfettiler. Köyleri kasaba, kasabaları şehir, şehirleri metropol yaptılar.

Ve tabii ki de birkaç bin yıllık geleneği devam ettirerek dev stadyumlar, konser, tiyatro ve sinema salonları inşa ettiler. O salonlarda James Dean, Marilyn Monroe, Marlon Brando gibi yıldızların filmlerini izlediler.

Daha öncesine kadar hiç görülmemiş bir perakende tüketim kültürü oluşturdular.

Süpermarket, AVM ve zincir restoranların kurucu babaları oldular. Kısacası, iğneden ipliğe her şeyin endüstriyel boyutta üretilip tüketildiği yeni bir dünya yaratıldılar.

Televizyon, bu tüketim çılgınlığının en önemli tetikleyicisi oldu. Matbaanın icadı insanlık üzerinde nasıl bir etki yarattıysa, televizyonun da 20. yüzyıl insanını aynı ölçüde etkilediğini söylemek yanlış olmaz.

Reklamlar, insanları yeni ürünler almaya teşvik ediyor, markalar ise bu talebi karşılamak için yarışıyordu.

Coca-Cola, McDonald's, Ford, General Motors, Boeing, Lockheed, IBM, General Electric ve Westinghouse gibi markalar, Amerikan yaşam tarzının sembolleri haline gelmişti.

Televizyonun diğer ülkelerde yaygınlaşması birkaç on yıl sürecek ve hemen hemen benzer sonuçlara neden olacaktı.

Petrol ve nükleer enerji, bu yeni dünyanın çarklarını çevirmek için kullanılacaktı. Dev metropoller, arabalar, fabrikalar, gemiler, roketler, artık bağımlısı olacağımız ve dolayısıyla kaderimizi tayin edeceğimiz bu iki enerji kaynağına zincirlenmişti.

Hayat tamamıyla tozpembe değildi. Soğuk Savaş bulutları çoktan gezegeni kaplamıştı.

Bir diğer imparatorluk Sovyetler Birliği de kendi ideolojik hegemonyasını kurmak adına büyük bir mücadele veriyordu. Komünizm ile kapitalizm arasındaki ideolojik çatışma, özellikle kuzey yarımkürede yoğunlaştı. 1957'de de Sputnik 1'in yörüngeye fırlatılmasıyla hem uzay yarışı hem de Soğuk Savaş başlamış oldu.

Afrika ve Asya'da dekolonizasyonun başlangıcı da bu on yılda gerçekleşti, sonraki on yılda da hızlandı.

Dünya savaşına dönüşme de kanlı savaflara devam edildi. Birinci Hindîçin Savaşı, Malaya Acil Durumu, Kore Savaşı, Cezayir Savaşı, Birinci Sudan İç Savaşı, Vietnam Savaşı, Küba Devrimi ve Süveyş Krizi 50'lerin yüksek gerilim hattını oluşturdu. Darbeler de bir başka gerilim hattına neden oldu. Mısır, İran, Guatemala, Irak ve Pakistan darbeleri dengeleri değiştirecek türdendi.

Amerikan rüyasına yeniden dönecek olursak, evet, tek maaşla çok iyi standartlarda aile geçindirmek mümkündü ancak bu rüyanın bir de karanlık yüzü vardı.

İrk ayrımcılığı tüm şiddetiyle devam ediyordu. Siyahlar, eşit haklar için mücadele verirken kadınlar, ev kadını rolüne sıkıştırılmaktan bıkmıştı. Üstelik erkekler savaş boyunca ülkelerinden uzaktayken, Amerikan savaş makinesini kadınların işgücü ayakta tutmuştu; ev kadını olmak artık tek seçenek değildi.

Ve evet gençler! Tarihte ilk kez sosyolojik bir katman oluşturan gençler otopriteye karşı isyan ediyordu.

"Genç" terimi 1950'lerde ortaya atıldı. Daha öncesi bir tür ortaçağ gerçeği: Çalışabiliyorsa, üreyebiliyorsa büyümüştür.

Zaten yüzyılın ilk 40 yılını iki dünya savaşı, yıllar sürecektir ekonomik buhran, dalga dalga gelen salgınlarla geçiren bir dünyada genç kalmak muhtemelen imkânsızdı.

Gençliğini yaşayamamak diye bir sorun insanlık tarafından henüz icat edilmemişti.

Peki bu toplumsal yapı, yani gençler nasıl oluştu?

İlk neden nüfus patlaması. İkinci neden, ekonomik refahın yükselmesiyle birlikte, neredeyse en ücra köye kadar uzanan bir eğitim ağının kurulması. Öncesinde sadece varlıklı ailelerin, özellikle de erkek çocuklarının eğitim imkânı varken, okulların kapıları artık her kesimden, her sınıftan, her cinsiyetten çocuğa açıktı.

Gençler artık organize şekilde bir aradaydı. Okulun havalısı, eziği, güzeli, çirkin, dâhisi, sportifi, tembeli, çalışkanı, yaratıcı olanı/olmayanı, garibi, komiği, yalnız, sosyal keleşbeği, lideri, asisi gibi farklı gruplara ayrıldılar. Bu da kendilerine özgü değerler, inançlar, normlar, semboller ve yaşam tarzlarını ifade etmelerine neden oldu.

Artık ebeveyne yardım etmek için çalışmak zorunda olmadıklarından; yarı zamanlı işlerde çalışmaya başladılar.

Gençler film, televizyon ve dergilerden güçlü bir şekilde etkilendi. Bu etki onlara ihtiyaç dışı mallara paralarını harcamayı öğretti.

Bu bekâr gençler kısa sürede kendi modalarına, kendi müziklerine, kendi kafelerine, barlarına ve on yılın sonunda sekiz silindirli ulaşım araçlarına sahip oldular.

Ergenlik çağındaki çocuklar, büyüklerinin yerine kendi yaşlılarının imajını yansıtmaya başlayınca, ebeveynler ile gençler arasında kuşak farkı oluşmaya başladı.

Bu gürültülü patırtılı kuşak sürtüşmesinden ortaya çıkan enerji, bir sonraki 50 yılda eğlence ve özellikle de müzik endüstrisinin yüksek oktanlı yakıtı olacaktı.

Sadece televizyon değil, 1950'ler, ev elektroniği ve müzik dinleme araçları için büyük bir dönüm noktasıydı. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından teknolojideki hızlı ilerleme, evlere yeni ve heyecan verici cihazların girmesine olanak sağladı.

En eski dost radyolar, buhran yılları ve dünya savaşının zorlu zamanlarında gerçek zamanlı ulusal bir iletişime yol açmıştı. Spor, eğlence, haber ve reklamcılıktan oluşan bir kitle kültürü geliştirdi; bu, televizyon ve internetten önce, en büyük güçtü. Propaganda aygıtı olarak kullanılmasının yanında direniş, özgürlük, eşitlik ve adalet için de kullanıldı.

50'lere geldiğimizde radyolar, evlerin vazgeçilmez bir parçası olmuştu zaten. Regency TR-1, 1954'te piyasaya sürülerek ilk ticari transistörlü radyo oldu. 1957'de piyasaya sürülen daha küçük ve daha ucuz Sony TR-63'ün kitle pazarındaki başarısı, transistörlü radyonun 1950'ların en popüler elektronik iletişim cihazı olmasına yol açtı.

Her daim havalı pikaplara gelince... Sesi ve görüntünün kaydedilebilmesi insanlığın en büyük icatlarından biri olarak nitelendirilir. Yazının icadı kadar etkili ve bir o kadar da tayin edici olduğu aşikâr.

Kayıt öncesine kadar, herhangi bir şarkıyı ikinci kez dinlemek kral, imparator veya papanın sahip olduğu bir ayrıcalıktı. Bunun dışında ya çok şanslı olmalıydınız ya da şarkıyı kendiniz çalmalıydınız. Bu sıkıcı durumu değiştiren iki kişiye teşekkür borçluyuz. Son araştırmalar, ses kaydının iki kez icat edildiğini ortaya koyuyor.

İlk olarak 1857 Fransa'da mucit Edouard-Léon Scott de Martinville, ardından 20 yıl sonra Amerika Birleşik Devletleri'nde Thomas Alva Edison tarafından. Daha sonra pikaba evrilecek olan gramofonun 1887'deki mucidi Alman Emil Berliner'in teknoloji tarihinin ön sıralarında yerini aldığını da eklemek gerek.

Pikaplar, plakların da yaygınlaşmasıyla birlikte evlerdeki müzik dinleme araçlarının başında geliyordu. 1950'lerin ortalarında, uzun çalma süreli (LP) plakların piyasaya sürülmesi, pikapların popülerliğini daha da artırdı. Makara teypler, 1950'lerde profesyonel kayıt stüdyolarının yanı sıra bazı evlerde de kul-

lanılmaya başlandı ancak yaygınlaşması 20 yılı bulacaktı. Plakların popülerleşmesiyle birlikte, plak dükkânları da yaygınlaşmaya başladı. Mantar gibi çoğalan bu mekânlar gençlerin buluşma noktası haline geldi ve müzik kültürünün yayılmasında önemli bir rol oynadı.

Bu dükkânlar sadece plak satmakla kalmıyor, aynı zamanda müzik dergileri, posterler, koleksiyon ürünleri ve diğer müzikle ilgili ürünleri de satıyordu. Plak dükkânları, müzikseverlerin yeni müzikler keşfetmesi ve müzik hakkında bilgi edinmesi için önemli bir yerdi. İşin ilginç yanı 70 yıl sonra bile hâlâ öyle.

Sahne artık hazırды; dekorlar, ışıklar ve en önemlisi o “satın alma gücü yüksek” sabırsız seyirci yerini almıştı. Ancak 50’lerin ortasında, bu gıcır gıcır parlayan yeni dünyanın fon müziği tek bir türden ibaret değildi. Radyo dalgalarında ve pikap iğnelerinde, daha önce hiç duyulmamış bir kakofoni, muazzam bir harmoniye dönüşmek üzereydi. Şehirli Caz’ın dumanlı havası, taşranın samimi Country tınıları ve siyah gettoların isyankâr Blues’u, teknoloji sayesinde aynı potada erimeye, daha doğrusu patlamaya hazırlanıyordu.

Bu, sadece bir müzik değişimi değil, esaslı bir nöbet değişimiydi. Birazdan sayfaları çevirdiğinizde karşılaşacağınız isimler, sadece nota basmıyor, aynı zamanda bu yeni çağın mimarlığını üstleniyordu. Kimi mikrofونun başında şık takım elbisesi ve jilet gibi duruşuyla eski dünyanın zarafetini temsil ederken; kimi, o güne kadar “şeytan işi” sayılan ritimlerle ahlak bekçilerini delirtecek, televizyonlarda belden aşağısını sansürletmek zorunda kalacaktı.

Artık volümü sonuna kadar açmanın vakti. Şimdi arkanıza yaslanın çünkü birazdan, o cızırtılı radyolardan çıkıp dünyayı sonsuza dek değiştirecek efsaneler sahneye çıkıyor. Kemerleri bağlayın; Rock’n Roll, Soul ve modern popüler kültürün “Big Bang”i başlıyor.

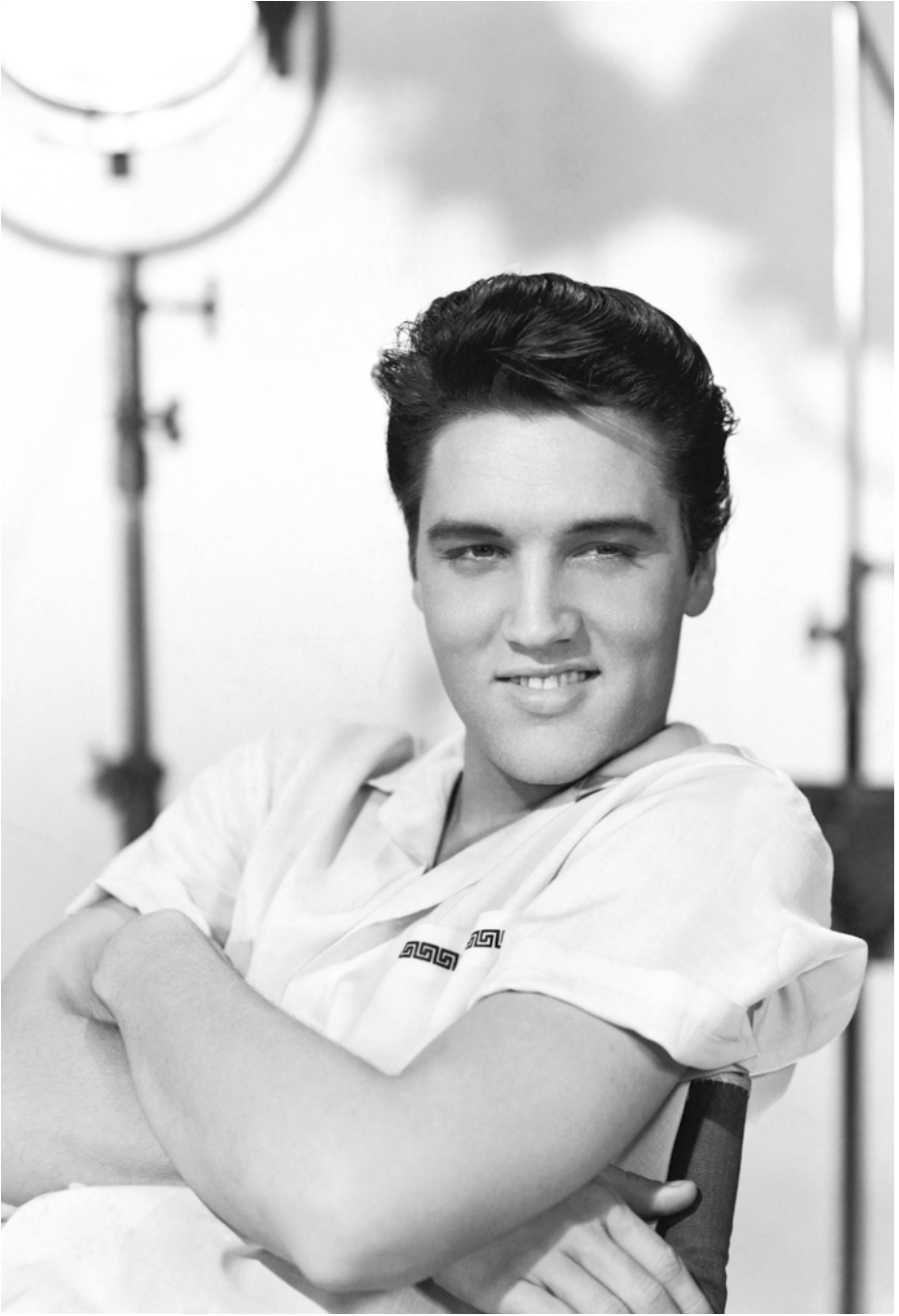
Vaziyet Alın!

SERT BİR CİSİM BİZE DOĞRU YAKLAŞIYOR

Rock'n Roll birdenbire ortaya çıkmadı. Blues'un derin hüznü, Rhythm and Blues'un (R&B) ritmi, Country'nin hikâye anlatıcılığı ve Gospel'in coşkusu bir araya geldi. Özellikle de Blues, bu yeni türün asi ruhunu besleyen en önemli kaynaktı. Muddy Waters'ın Blues riff'leri, Chuck Berry'nin gitar stiline ilham verdi. Alan Freed adında bir DJ, bu müziği beyaz gençlere tanıtan ilk isimlerden biri oldu ve "Rock and Roll" terimini tarihe geçirip popülerleştirdi. Radyolar, plak şirketleri, hepsi bu yeni sesin peşindeydi. Ve sonra Elvis Presley geldi. O sadece şarkı söyleyen yakışıklı bir adam değildi, bir devrimciydi. Kalça hareketleri, sahne şovları, o kendine has sesi ve en önemlisi saçtığı enerji... Gençler ona âşık oldu. Daha önce gördükleri en etkileyici gösterinin, ip cambazı, sihirbaz ya da mahalli bir şarkıcı düzeyinde olduğunu göz önünde tutarsak gençlerin onu gördüklerinde adeta çıldırmaya başlaması normal karşılanabilir. Günümüz insanın uzaylı görmesini hayal edin.

Büyükler ise dehşete düşmüştü. Onlar da hayatlarında ilk kez bu çapta bir bilinmeze maruz kalmışlardı ve gençlerin aksine son derece kaygılıydılar.

Heartbreak Hotel, Hound Dog, Jailhouse Rock gibi şarkılarıyla listeleri altüst etti. Elvis sadece bir müzisyen değil, aynı zamanda bir gençlik ikonu, bir sembol

■ **ELVIS PRESLEY** (1935-1977): 20. yüzyılın en büyük kültür ikonu ve müzik devrimcisi. Eşsiz vokal tarzı, kıskırtıcı dansları ve *Heartbreak Hotel*, *Jailhouse Rock* gibi klasikleriyle dünyayı salladı. "Rock'n Roll'un Kralı" olarak ölümsüzleşti.

oldu. Sun Records'taki ilk kayıtlarının hikâyesi, Sam Phillips'in Elvis'i nasıl keşfettiği, *That's All Right* gibi ilk kayıtlarının nasıl müzik dünyasında bir çığır açtığı... Hepsi bu efsanenin bir parçası.

Televizyon performansları, özellikle de *Ed Sullivan Show*'daki performansı, sansasyon yarattı ve toplumsal tepkilere yol açtı. Hatta ilk televizyon performanslarından birinde *Hound Dog* şarkısını söylerken, kalça hareketleri nedeniyle büyük tepki çekti. Bazı televizyon kanalları sansüre başvurdu. Ancak bu sansürler, Elvis'in popülarlığını daha da artırdı. Elvis tek başına değildi tabii ki. Chuck Berry, gitar riff'leriyle Rock'n Roll'a yeni bir boyut getirdi. Söz yazımındaki ustalığı ve hikâye anlatıcılığı, onu diğerlerinden ayırıyordu. *Johnny B. Good* gibi şarkıları, Rock'n Roll'un klasiklerinden oldu.

Little Richard, enerjisiyle sahneyi adeta ateşe verdi. *Tutti Frutti* gibi şarkıları gençleri coşturdu.

Buddy Holly, yenilikçi yaklaşımıyla Rock'n Roll'u farklı bir yöne taşıdı. *Peggy Sue* gibi şarkıları, onun besteci ve söz yazarı olarak da ne kadar yetenekli olduğunu gösterdi.

Fats Domino, New Orleans sound'unu tüm dünyaya tanıttı. *Blueberry Hill* gibi şarkıları, onun sıcak ve samimi tarzını yansıtıyordu.

Jerry Lee Lewis vahşi piyano stiliyle olay yarattı, ortalığı yaktı geçti. *Great Balls of Fire* gibi şarkıları, onun enerjik ve çılgın performanslarının bir örneğiydi.

Rock'n Roll, sadece müzik değil, aynı zamanda bir yaşam tarzıydı. Gençler bu müzikle birlikte özgürlüklerini, isyanlarını ve hayallerini dile getiriyordu.

Cinsiyet rolleri, ırk ilişkileri, moda, dans... Her şey değişiyordu. Deri ceketler, kabarık etekler, jive, twist... Gençlik modası ve dans stilleri Rock'n Roll'dan etkilenebiliyordu.

Özellikle de Amerika'daki ırkçılık sorununa karşı bir duruş sergiledi. Siyah-be-yaz müzisyenlerin birlikte çalışması, toplumsal değişimlere katkıda bulundu.

1950'lerde bazı okullar ve konser mekânları, Rock'n Roll konserlerini yasakladı. Gerekçe olarak, Rock'n Roll'un gençleri olumsuz etkilediği ve ahlaki değerleri bozduğu gösterildi. Ancak yasaklar, her zamanki gibi gençlerin bu türe olan ilgisini daha da artırdı.

Fakat ufukta da kara bulutlar görünmeye başlamıştı. Bir dizi felaket art arda geldi. Elvis askere gitti!

Elvis Presley'in askere gitmesi, Rock'n Roll tarihinin en önemli olaylarından biridir. Kendi zaman diliminde ve çapında bir tür hicret olarak tanımlanır.

"ELVIS'TEN ÖNCE HİÇBİR ŞEY YOKTU."

John Lennon'un bu cümlesiyle başlayan büyük patlama, sadece bir müzik türünün değil, modern insanın kendini ifade etme biçiminin de miladıydı. Bu kitap, 50'lerin o ilk asi tınlarından 90'ların dijital devrimine kadar uzanan gürültülü bir yüzyılın; tasarım, teknik ve ruh arasındaki o görünmez bağlarını inceliyor.

İlk Walkman ve elektrogitarını 80'lerde edinen, 90'larda medya sektöründe dergiler yayımlayan, yazılar yazan Mansur Forutan, Pop'un tarihini, Rock'n Roll'un ruhuyla anlatıyor.

Riff aslında bir nevi arkeolojik kazı çalışması. Transistörlü radyoların gençliği sokağa çıkardığı anlardan, TDK kasetlerin manyetik bantlarında saklanan hatıralara; 45'lik plakların her iki yüzündeki toplumsal değişimden, listelerdeki yüzlerce ikonik albüme kadar her şey burada. Bir tasarımcının gözüyle çizilmiş, bir müzik tutkununun kalbiyle yazılmış ve bir mühendisin titizliğiyle kurgulanmış 500 sayfalık bir senfoni.

O yılları yaşayanlara ve hiç duymamış olanlara...

Riff
Soundtrack

QR kodu okutunuz

Dijital fiyat etiketi

Sertifika no: 44919

ISBN 978-625-8593-14-3

9

786258 593143

Doğan
Kitap